

II

(Ανακοινώσεις)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την αναθεώρηση της μεθόδου καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης

(2008/C 14/02)

(Η παρούσα ανακοίνωση αντικαθιστά τις προηγούμενες ανακοινώσεις σχετικά με τη μέθοδο καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης)

ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΕΞΟΦΛΗΣΗΣ

Η Επιτροπή χρησιμοποιεί επιτόκια αναφοράς και προεξόφλησης στο πλαίσιο του κοινοτικού ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων. Τα επιτόκια αναφοράς και προεξόφλησης εφαρμόζονται ως αντιπροσωπευτικά των επιτοκίων της αγοράς και για τη μέτρηση του ισοδύναμου επιχορήγησης της ενίσχυσης, ιδίως όταν αυτή καταβάλλεται σε περισσότερες της μιας δόσεις, και για τον υπολογισμό των στοιχείων ενίσχυσης που προκύπτουν από την εφαρμογή καθεστώτων χορήγησης δανείων με επιδότηση επιτοκίου. Χρησιμοποιούνται επίσης για τον έλεγχο της συμμόρφωσης με τον κανόνα «de minimis» (ενισχύσεις ήσσονος σημασίας) και με τους κανονισμούς απαλλαγής κατά κατηγορίες.

ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ

Ο κύριος λόγος επανεξέτασης της ισχύουσας μεθόδου για τον καθορισμό των επιτοκίων αναφοράς είναι ότι δεν είναι πάντα διαθέσιμες οι απαιτούμενες χρηματοπιστωτικές παράμετροι, ιδίως στα δέκα νέα κράτη μέλη⁽¹⁾. Επιπλέον, η ισχύουσα μέθοδος μπορεί να βελτιωθεί ώστε να λαμβάνονται υπόψη η πιστοληπτική ικανότητα και οι εξασφαλίσεις που παρέχει ο οφειλέτης.

Η Επιτροπή παρουσιάζει μια αναθεωρημένη μέθοδο για τον καθορισμό των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης. Η προτεινόμενη προσέγγιση βασίζεται στην ισχύουσα ρύθμιση, η οποία να είναι αποδεκτή από όλα τα κράτη μέλη και πρακτική στην εφαρμογή της, ώστε να εκπονηθεί μια νέα μέθοδος που μετριάξει ορισμένες από τις υπάρχουσες σήμερα ατέλειες, συμβατή με τα διάφορα χρηματοπιστωτικά συστήματα στην ΕΕ (ιδίως στα νέα κράτη μέλη) και απλή στην εφαρμογή της.

ΜΕΛΕΤΗ

Η ΓΔ Ανταγωνισμού παρήγγειλε μια μελέτη στην εταιρία Deloitte & Touche⁽²⁾. Η μελέτη αυτή προτείνει ένα σύστημα με δύο πυλώνες: μια «βασική» προσέγγιση και μια «εξελιγμένη».

⁽¹⁾ Τα ισχύοντα επιτόκια αναφοράς είναι εκείνα που κοινοποιούν τα κράτη μέλη και που θεωρούνται από τα τελευταία ότι αντιπροσωπεύουν ένα κατάλληλο επιτόκιο στην αγορά. Η μέθοδος που ακολουθείται για τον προσδιορισμό αυτών των επιτοκίων διαφέρει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο.

⁽²⁾ Δημοσιεύεται στον δικτυακό τόπο της ΓΔ Ανταγωνισμού, http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/others/

Βασική προσέγγιση

Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, η Επιτροπή δημοσιεύει ανά τρίμηνο ένα βασικό επιτόκιο που υπολογίζεται με διάφορες ληκτότητες — 3 μήνες, 1 έτος, 5 έτη και 10 έτη — και για διάφορα νομίσματα. Τα επιτόκια που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό αυτό είναι τα επιτόκια IBOR ⁽¹⁾ και τα επιτόκια swap προσφοράς ή, ελλείψει αυτών των δύο παραμέτρων, τα επιτόκια των κρατικών ομολόγων. Η προσαύξηση που εφαρμόζεται για τον υπολογισμό του επιτοκίου αναφοράς σχετικά με δάνεια, υπολογίζεται με βάση την πιστοληπτική ικανότητα και τις εξασφαλίσεις που παρέχει ο δανειζόμενος. Ανάλογα με τη βαθμολογία της επιχείρησης (η αξιολόγηση (rating) γίνεται από οργανισμούς αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας (rating agencies) σε περίπτωση μεγάλων επιχειρήσεων και από τράπεζες σε περίπτωση ΜΜΕ), το περιθώριο που εφαρμόζεται για τις συνήθεις περιπτώσεις (ικανοποιητική βαθμολογία και συνήθης εξασφάλιση πιστώσεων ⁽²⁾) αντιστοιχεί σε 220 μονάδες βάσης. Η προσαύξηση μπορεί να είναι μέχρι 1 650 σε περίπτωση «χαμηλής» πιστοληπτικής ικανότητας και χαμηλής εξασφάλισης.

Εξελιγμένη προσέγγιση

Με βάση την προσέγγιση αυτή, τα κράτη μέλη διορίζουν έναν ανεξάρτητο φορέα —για παράδειγμα κεντρική τράπεζα— που θα είναι επιφορτισμένος να υπολογίζει τακτικά ένα εύλογο επιτόκιο αναφοράς, για περισσότερες ληκτότητες και με μεγαλύτερη συχνότητα απ' ό,τι με τη βασική προσέγγιση. Η προσέγγιση αυτή δικαιολογείται από το γεγονός ότι ο εν λόγω φορέας γνωρίζει καλύτερα και βρίσκεται εγγύτερα στα χρηματοοικονομικά και τραπεζικά δεδομένα σε σύγκριση με την Επιτροπή. Στην περίπτωση αυτή, οι μέθοδοι υπολογισμού επικυρώνονται από την Επιτροπή και έναν εξωτερικό ελεγκτή. Στο πλαίσιο της εν λόγω προσέγγισης, μπορεί να εξετασθεί η δυνατότητα εξαίρεσης από την εφαρμογή της μεθόδου (*opting out*) σε ορισμένες περιπτώσεις.

Αδυναμίες

Παρά την ευστοχία τους από οικονομική άποψη, αυτές οι δύο μέθοδοι παρουσιάζουν ορισμένες δυσχέρειες:

Βασική προσέγγιση:

- δεν επιλύει το πρόβλημα της έλλειψης χρηματοοικονομικών δεδομένων στα νέα κράτη μέλη και προσθέτει νέες παραμέτρους στις οποίες δεν υπάρχει άμεση πρόσβαση,
- η βασική μέθοδος ευνοεί ενδεχομένως τις μεγάλες επιχειρήσεις εις βάρος των ΜΜΕ, οι οποίες δεν διαθέτουν βαθμολογία (rating) ή βαθμολογούνται λιγότερο ευνοϊκά (κυρίως λόγω της ασύμμετρης πληροφόρησης όσον αφορά τον δανειστή). Ενδέχεται να ανακύψουν πολλαπλές αμφισβητήσεις όσον αφορά τις μεθόδους υπολογισμού της προσαύξησης του βασικού επιτοκίου ανάλογα με την πιστοληπτική ικανότητα και το επίπεδο των εξασφαλίσεων,
- δεν απλοποιεί το έργο των κρατών μελών, ιδίως όσον αφορά τους υπολογισμούς για τον έλεγχο της συμμόρφωσης με τον κανόνα *de minimis* και με τους κανονισμούς απαλλαγής κατά κατηγορίες.

Εξελιγμένη μέθοδος:

- η εξελιγμένη μέθοδος μπορεί να αποδειχθεί προβληματική όταν εφαρμόζεται σε καθεστώτα ενισχύσεων· λόγω της αστάθειας των επιτοκίων της αγοράς, η διαφορά μεταξύ του επιτοκίου που προβλέπεται σε ένα καθεστώς χορήγησης δανείων και του εκάστοτε ισχύοντος επιτοκίου αναφοράς, ενδέχεται να είναι τόσο ευνοϊκή για τον δανειζόμενο ώστε ορισμένα μέτρα να καταστούν ασυμβίβαστα με τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων,
- η ανά τρίμηνο προσαρμογή των επιτοκίων θα καταστήσει πιο περίπλοκη την εξέταση συγκεκριμένων περιπτώσεων, δεδομένου ότι τα υπολογιζόμενα ποσά ενίσχυσης ενδέχεται να ποικίλουν σημαντικά από την έναρξη της φάσης αξιολόγησης μέχρι την ημερομηνία λήψης της τελικής απόφασης από την Επιτροπή,
- οι ρυθμίσεις αυτές κρίνονται εξαιρετικά περίπλοκες και μπορεί να μην εξασφαλίζουν σταθερά δίκαιη μεταχείριση μεταξύ των κρατών μελών.

ΝΕΑ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Για την αποφυγή των δυσχερειών αυτών, η Επιτροπή προτείνει μια μέθοδο η οποία:

- είναι εύκολη στην εφαρμογή της (ιδίως κατά την εξέταση από τα κράτη μέλη ενισχύσεων ήσσονος σημασίας (*de minimis*) ή μέτρων στο πλαίσιο κανονισμών απαλλαγής κατά κατηγορίες),
- εξασφαλίζει ίση μεταχείριση μεταξύ των κρατών μελών με ελάχιστες αποκλίσεις από την τρέχουσα πρακτική, και διευκολύνει την εφαρμογή των επιτοκίων αναφοράς στα δέκα νέα κράτη μέλη,
- χρησιμοποιεί απλούστερα κριτήρια λαμβάνοντας υπόψη την πιστοληπτική ικανότητα των επιχειρήσεων αντί του μεγέθους τους μόνον, το οποίο κρίνεται υπερβολικά απλουστευτικό κριτήριο.

⁽¹⁾ Inter-bank offered rate (επιτόκια των χρηματαγορών).

⁽²⁾ Περιπτώσεις που ο αποδέκτης της ενίσχυσης διαθέτει ικανοποιητική βαθμολογία (BB) και ποσοστιαία ζημία σε περίπτωση αθέτησης υποχρεώσεων μεταξύ 31 % και 59 %.

Επιπλέον, με τη μέθοδο αυτή αποφεύγεται η αύξηση της αβεβαιότητας και η χρήση πιο περίπλοκων μεθόδων υπολογισμού σε ένα μεταβαλλόμενο τραπεζικό και χρηματοπιστωτικό περιβάλλον λόγω της εφαρμογής του πλαισίου Βασιλεία II, που μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις όσον αφορά την κατανομή των κεφαλαίων καθώς και τη συμπεριφορά των τραπεζών. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να παρακολουθεί αυτό το μεταβαλλόμενο περιβάλλον και, εν ανάγκη, θα παράσχει περαιτέρω κατευθύνσεις.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Ο κύριος λόγος επανεξέτασης της μεθόδου για τον καθορισμό των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης είναι ότι δεν είναι πάντα διαθέσιμες σε όλα τα κράτη μέλη οι απαιτούμενες χρηματοπιστωτικές παράμετροι. Επιπλέον, η ισχύουσα μέθοδος μπορεί να βελτιωθεί, ούτως ώστε να λαμβάνονται υπόψη η πιστοληπτική ικανότητα του οφειλέτη και οι εξασφαλίσεις που παρέχει.

Ως εκ τούτου, η Επιτροπή εγκρίνει την ακόλουθη μέθοδο για τον καθορισμό των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης:

— Βάση υπολογισμού: ετήσιο επιτόκιο IBOR

Το βασικό επιτόκιο υπολογίζεται με βάση τα ετήσια επιτόκια της χρηματαγοράς, που είναι διαθέσιμα σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη, ενώ η Επιτροπή επιφυλάσσεται να χρησιμοποιεί μικρότερες ή μεγαλύτερες ληκτότητες προσαρμοσμένες σε συγκεκριμένες περιπτώσεις.

Εφόσον τα επιτόκια αυτά δεν είναι διαθέσιμα, θα χρησιμοποιούνται τα τριμηνιαία επιτόκια της χρηματαγοράς.

Ελλείψει αξιόπιστων ή ισοδύναμων δεδομένων, ή σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η Επιτροπή μπορεί, σε στενή συνεργασία με το (τα) οικείο(-α) κράτος(-η) μέλος(-η) και καταρχήν βασιζόμενη στα δεδομένα της Κεντρικής Τράπεζας του(ς), να καθορίζει άλλη βάση υπολογισμού.

— Περιθώρια ⁽¹⁾

Ανάλογα με τη βαθμολογία της οικείας επιχείρησης και τις παρεχόμενες εξασφαλίσεις ⁽²⁾, θα εφαρμόζονται κατ' αρχήν τα ακόλουθα περιθώρια:

Δανειακά περιθώρια σε μονάδες βάσης			
Κατηγορία βαθμολογίας	Εξασφαλίσεις		
	Υψηλές	Συνήθεις	Χαμηλές
Υψηλή (AAA-A)	60	75	100
Καλή (BBB)	75	100	220
Ικανοποιητική (BB)	100	220	400
Χαμηλή (B)	220	400	650
Κακή/Οικονομικές δυσχέρειες (CCC και κάτω)	400	650	1 000 ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Κατ' εφαρμογή των ειδικών διατάξεων για τις ενισχύσει διάσωσης και αναδιάρθρωσης, οι οποίες προβλέπονται επί του παρόντος στις κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων, ΕΕ C 244 της 1.10.2004, σ. 2, και ιδίως στο άρθρο 25 στοιχείο α), όπου γίνεται αναφορά σε «επιτόκια τουλάχιστον ανάλογα με εκείνα που ισχύουν για τα δάνεια σε υγιείς επιχειρήσεις, και ιδίως με τα επιτόκια αναφοράς που ορίζει η Επιτροπή».

Κατά κανόνα προστίθενται 100 μονάδες βάσης σ' αυτό το βασικό επιτόκιο. Αυτό προϋποθέτει i) δάνεια σε επιχειρήσεις με ικανοποιητική βαθμολογία και υψηλές εξασφαλίσεις ή ii) δάνεια σε επιχειρήσεις με καλή βαθμολογία και συνήθεις εξασφαλίσεις.

⁽¹⁾ Όπως προκύπτει από τη μελέτη, το περιθώριο αυτό είναι σε μεγάλο βαθμό ανεξάρτητο από τη ληκτότητα του δανείου.

⁽²⁾ Ως συνήθεις εξασφαλίσεις θα πρέπει να νοείται το επίπεδο των εξασφαλίσεων που απαιτείται συνήθως από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για την εγγύηση των δανείων τους. Κατόπιν της μελέτης, το επίπεδο των εξασφαλίσεων μπορεί να μετρηθεί ως ζήμια σε περίπτωση αθέτησης υποχρεώσεων (ZAY), η οποία είναι το αναμενόμενο ποσοστό ζημίας σε σχέση με την έκθεση του οφειλέτη, λαμβάνοντας υπόψη τα ανακτήσιμα ποσά από τις εξασφαλίσεις και το ενεργητικό της πτωχευτικής περιουσίας. Κατά συνέπεια, η ZAY είναι αντιστρόφως ανάλογη της ποιότητας των εξασφαλίσεων. Στην παρούσα ανακοίνωση, θεωρείται ότι «υψηλές» εξασφαλίσεις σημαίνουν ZAY κατώτερη ή ίση με το 30 %, «συνήθεις» εξασφαλίσεις, ZAY μεταξύ 31 % και 59 % και «χαμηλές» εξασφαλίσεις, ZAY υψηλότερη ή ίση με το 60 %. Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με την έννοια της ZAY, βλέπε Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework —Comprehensive Version, στη διεύθυνση: <http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>.

Για δανειολήπτες που δεν έχουν πιστωτικό ιστορικό ή βαθμολογία που βασίζεται στον ισολογισμό, όπως ορισμένες εταιρείες ειδικού σκοπού ή επιχειρήσεις στη φάση της εκκίνησης, το βασικό επιτόκιο πρέπει να προσαυξάνεται κατά τουλάχιστον 400 μονάδες βάσης (ανάλογα με τις παρεχόμενες εξασφαλίσεις) και το περιθώριο δεν μπορεί ποτέ να είναι χαμηλότερο από εκείνο που θα εφαρμοζόταν για τη μητρική επιχείρηση.

Οι βαθμολογίες δεν είναι ανάγκη να λαμβάνονται από ειδικούς οργανισμούς βαθμολόγησης. Τα εθνικά συστήματα βαθμολόγησης ή τα συστήματα βαθμολόγησης που χρησιμοποιούν οι τράπεζες για τα επιτόκια υπερημερίας είναι εξίσου αποδεκτά ⁽¹⁾.

Τα παραπάνω περιθώρια μπορεί να αναθεωρούνται κατά καιρούς λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση στην αγορά.

— Επικαιροποίηση

Η επικαιροποίηση του επιτοκίου αναφοράς θα γίνεται κάθε χρόνο. Έτσι, το βασικό επιτόκιο θα υπολογίζεται βάσει του ετήσιου επιτοκίου IBOR που καταγράφηκε τους μήνες Σεπτέμβριο, Οκτώβριο και Νοέμβριο του προηγούμενου έτους. Το καθοριζόμενο με τον τρόπο αυτό βασικό επιτόκιο θα ισχύει από την 1η Ιανουαρίου. Κατ' εξαίρεση, για το διάστημα από 1ης Ιουλίου μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2008, το επιτόκιο αναφοράς θα υπολογιστεί με βάση το ετήσιο IBOR που θα καταγραφεί τους μήνες Φεβρουάριο, Μάρτιο και Απρίλιο του 2008, με την επιφύλαξη της εφαρμογής της επόμενης παραγράφου.

Επιπλέον, για να ληφθούν υπόψη σημαντικές και αιφνίδιες διακυμάνσεις, θα γίνεται ενημέρωση κάθε φορά που το μέσο επιτόκιο, υπολογιζόμενο επί των τριών προηγούμενων μηνών, παρεκκλίνει πάνω από 15 % από το ισχύον επιτόκιο. Αυτό το νέο επιτόκιο θα αρχίζει να ισχύει την πρώτη μέρα του δεύτερου μήνα που ακολουθεί τους μήνες που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό.

— Επιτόκιο προεξόφλησης: Υπολογισμός της καθαρής παρούσας αξίας

Το επιτόκιο αναφοράς θα χρησιμοποιείται επίσης ως επιτόκιο προεξόφλησης για τον υπολογισμό της παρούσας αξίας. Για τον σκοπό αυτό, θα χρησιμοποιείται, κατ' αρχήν, το βασικό επιτόκιο προσαυξημένο κατά ένα σταθερό περιθώριο 100 μονάδων βάσης.

— Η παρούσα μέθοδος θα αρχίσει να ισχύει από την 1η Ιουλίου 2008.

⁽¹⁾ Για τη σύγκριση μεταξύ των πλέον χρησιμοποιούμενων μηχανισμών βαθμολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας, βλέπε π.χ. πίνακα 1 στο έγγραφο εργασίας αριθ. 207 της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών: <http://www.bis.org/publ/work207.pdf>.